

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

КАФЕДРА
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ПРАВА

Кафедра
конституційного
права України

ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ
Львівський університет

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Матеріали VIII міжнародної науково-
практичної конференції

31 ЖОВТНЯ, 2024

м. ЧЕРНІВЦІ

УДК 342(477)(082)

М 34

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (голова);

Коломонець Тетяна Олександрівна, декан юридичного факультету Запорізького національного університету, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України (м. Запоріжжя, Україна;

Слінько Тетяна Миколаївна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Хотинська-Нор Оксана Зіновіївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (31 жовтня 2024р., Чернівці)/ редкол.: О.В. Щербанюк та ін. - Чернівці: 2024. 762 с.

До збірника увійшли матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (Чернівці, 31 жовтня 2024 р.)

Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалів, що були подані у рукописах.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СУДОУСТРОЮ ТА ОРГАНІВ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Берченко Г.В. Судове тлумачення і неформальні зміни Конституції.....	15
Боровська А.О. Особливості правового статусу членів дорадчих органів судової системи України.....	20
Козакевич О.М. Діяльність органів суддівського врядування як зміцнення інституційної спроможності системи правосуддя.....	24
Коломоєць Т.О. Премія для суддів місцевого суду: новація (не)можлива, (не)доцільна?.....	29
Летнянчин А.І. Меритократична ідея (принцип) в судовій реформі.....	35
Ніколенко Л.М. Принцип соціальної справедливості в судочинстві.....	43
Савчин М.В. Інституційна стійкість системи правосуддя та війна.....	47
Сачко О. Доктринальні аспекти діяльності судової влади в правовій державі..	55
Фідря Ю.О. Доброчесність судді та її оцінка: спірні питання.....	60
Хотинська-Нор О.Н. Право судді на страйк: to be, or not to be.....	65

СЕКЦІЯ 2. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ СУДОВОЇ ВЛАДИ: ІДЕЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Бакун В.І. Анахронізм класичних теорій політичної легітимності.....	71
Virke Rainer. Die auslieferung an die Ukraine aus deutscher sicht.....	74
Бурдейний Ю.І. Порівняльне дослідження належної правової процедури та права на справедливий суд.....	87
Ватаманюк А.В. Вертикальний діалог між вітчизняними та європейськими суддями.....	92

Волкова Д.С. Судова практика у сфері правовідносин, пов'язаних з трансідентичністю: вітчизняний та європейський досвід.....	96
Гермак К.О. Дисциплінарна відповідальність суддів у країнах Європи.....	100
Дзядевич В.Р. Компаративна екзегеза підходів до визначення статусу суддів у відставці в зарубіжних юрисдикціях.....	104
Ковбас І.В. Коваль В.О. Європейський стандарт надання електронних адміністративних послуг.....	111
Міць А.М. Принцип незалежності суду в практиці Суду справедливості ЄС.....	117
Москвич Л.М. Особливості дисциплінарного права стосовно суддів в Німеччині.....	121
Нетіпа К.В. Європейські стандарти введення особливих правових режимів (надзвичайний та воєнний стан).....	126
Павшук К.О. Про реформування оскарження порушень виборчих процедур в Україні на прикладі естонського досвіду.....	131
Селіванов А.О. Смысл законів і права за римським публічним правом.....	135
Слінько Т.М. Європейські стандарти судочинства: пошук єдиних підходів у контексті судової реформи і викликів.....	140
Снігур М.В. Керівні принципи європейських судових процесів.....	145
Торончук І.Ж., Місюрко О. Історико-правові аспекти становлення та розвитку інституту суду присяжних в Ірландії.....	148
Шевчук С.В. Принцип верховенства права як критерій вступу до ЄС: європейські вимоги та практика Конституційного Суду України.....	153
Șcerbaniuc Oksana. Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale este un instrument de structurare a societății Europene.....	166

СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА СУДОВА АРГУМЕНТАЦІЯ

Байрачна А.К. Перегляд судових рішень в контексті принципу верховенства права.....	171
Vzova Laura. Nulitatea hotărârilor judecătorești din cauza lipsei de motivație.....	175
Білокурська О.В. Особлива природа інституту окремої думки судді Конституційного Суду України: гарантія незалежності чи елемент доктринального дискурсу?.....	179
Боднар С.Б. Право інших осіб, чийх прав та інтересів стосуються угоди про визнання винуватості, на їх апеляційне оскарження.....	182
Волощук О.Т. Правосуддя для путіна: реальність чи утопія сучасної міжнародної кримінальної юстиції?.....	189
Гавалешко П.С. Електронні докази як засоби доказування у адміністративному процесі.....	194
Гаврилюк Р.О., Пацурківський П.С. Екстравертність медіації.....	203
Гольдберг Н.О., Горобчук К.М. Тактика проведення огляду місця події....	208
Гончарук Ю.Г. Роль та значення перекладачів у судових засіданнях: забезпечення рівних прав учасників судового процесу.....	211
Дутчак А.І. Антропосоціокультурне зміщення концептуальних підходів Верховного Суду до розуміння і тлумачення ним юридичної визначеності податкового права в умовах воєнного стану.....	214
Дутчак О.І. Розумність і справедливість рішення Верховного Суду у справі №320/3024/22 від 02.05.2024 (адміністративне провадження №к/990/24906/23).....	219
Ільченко І.П. Проблеми захисту прав та інтересів особи в суді касаційної інстанції.....	224
Каланча І.Г. Цифрова складова кримінального процесу України в науці та практиці: структурно-функціональний аналіз.....	229

Климкович І.Д. Суб'єкти процесу доказування.....	233
Кондрат'єва Л.А. Право неповнолітніх на отримання безоплатної правничої допомоги.....	235
Коцюбко І.В. Матеріально-технічне забезпечення діяльності країни-агресора, як підстава застосування судом санкції у виді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб.....	239
Криштафович О. Тактика захисту у справах про декларування недостовірної інформації щодо виграшів в азартну гру чи лотерею.....	243
Kuzniak Andrii. Principiul formalismului în dreptul administrativ: analiza practică a practicii tribunalelor.....	246
Мічурін Є.О. Перспективи застосування альтернативних способів вирішення майнових спорів в Україні.....	249
Меленко О.В. Теоретико-методологічні засади та проблеми дослідження юридичної відповідальності.....	252
Мельник І.С., Онуфрієнко І.О. Переклад в цивільних процесах.....	257
Орловський О.Я. Медіація у сфері соціального захисту як важливий засіб захисту прав людини.....	262
Панкратова А.С. Консеквенціалізм у судових рішеннях.....	266
Паскар А.Л. Відомості про наявність або відсутність електронного кабінету як нова вимога до змісту позовної заяви в адміністративному судочинстві.....	268
Перелигіна Р.В., Семенюк І.М. Звільнення від покарання як особливий захід кримінально-правового характеру (деякі питання міжнародно-правового регулювання).....	273
Proscurniak Oleg. Transformarea digitală a instanței de contencios administrativ.....	279
Сінькевич О.В. Окрема думка судді Конституційного Суду України: функції та доктринальне значення.....	281
Стоцький Р.М. Оцінка доказів в адміністративному судочинстві.....	286

Татулич І.Ю. Обов'язкова участь адвоката у деяких справах окремого провадження.....	288
Томин С.В. Припинення кримінального правопорушення та його роль у профілактичній діяльності правоохоронних.....	293
Тюфтії П.В. Рівні можливості для всіх: гендерна рівність у місцевих загальних судах Чернівецької області.....	297
Харитонова О.В. Перспективи медіаційних процедур в контексті домашнього насильства і насильства за ознакою статі.....	300
Худик А.М. Електронні докази як засіб доказування у справ щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1 ⁻¹ ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції».....	302
Чебан В.М. Особливості судового розгляду в спеціальному кримінальному провадженні (in absentia).....	307
Шарафін О.В. Медіація як альтернатива судочинству.....	315
Шевчук В.А. Поняття стандартів, що застосовуються для вирішення виборчих спорів.....	319
Шевчук П.В. Вдосконалення реалізації запобіжних заходів щодо військовослужбовців.....	324
Шеремета С.А. Конформне тлумачення судами законодавства в узгодженому з конституцією України значенні.....	330
Юрчишин В.Д. Роль офіцерів зв'язку (liaison officers) при взаємодії органів досудового розслідування у кримінальному провадженні.....	335

СЕКЦІЯ 4. МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНСТИТУТІВ АДВОКАТУРИ ТА ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ

Басюк Ю.М. Етичні засади взаємодії адвоката із суддею в рамках судового процесу.....	340
---	-----

Бондарева М.В., Рабовська С.Я. Роль нотаріусу та суду при реалізації спадкових правовідносин щодо нерухомого майна, створеного з порушенням або недотриманням діючого законодавства.....	345
Гансецька В.В. Застосування ІТ у професійній діяльності адвоката в умовах воєнного стану.....	348
Гордієнко Ю.М. Встановлення нотаріусом зловмисності дій адвоката в процедурі встановленні дійсних намірів сторін правочину.....	353
Казанчук І.Д., Литочкін І.О. Використання електронних платформ в роботі адвокатської спільноти – важлива складова процесу модернізації інституту адвокатури в Україні.....	358
Клименко Г.О. Модернізація процедури складання кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю.....	363
Красножон О.М. Представницька функція прокуратури: визначеність підстав.....	366
Кучер Я.Р. Деякі особливості організації прокуратури Франції та питання її реформування.....	372
Осипчук А.В. Адміністративно-правове регулювання взаємодії Спеціалізованої антикорупційної прокуратури й інших правоохоронних органів.....	377
Пермінов Є.Т. Деякі особливості кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності.....	380
Плахотнік О.В. Законодавчі ініціативи щодо створення спеціалізованої воєнної прокуратури: аналіз та прогнози.....	385
Стефанчук М.М. Функції прокуратури поза межами сфери кримінальної юстиції: суспільна потреба чи концептуальне непорозуміння?.....	390
Тертишник В.М. Проблеми модернізації інститутів обвинувачення, захисту та правничої допомоги на основі принципів правової держави.....	396

СЕКЦІЯ 5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ТА РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ

Бондар І.В., Малярчук А.С. Спосіб захисту права як критерій визначення порядку присумового виконання судових рішень.....	402
Жукевич І.В. Судовий контроль за виконанням рішень у цивільному судочинстві: нереалізовані законодавчі ініціативи.....	407
Кур'ята В.В. Фактичні підстави участі адвоката у виконавчому провадженні.....	410
Селіванов О.А. Виконання судових рішень на територіях, прилеглих до зони бойових дій.....	415
Снідевич О.С. Щодо територіальної компетенції державних та приватних виконавців.....	419
Спектор А.С. Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання як передумова для відкриття виконавчого провадження.....	424
Черненко І.В. Проблемні аспекти сплати судового збору під час процедури судового контролю за виконанням судового рішення.....	428
Шиман Є.О. Принцип обов'язковості виконання рішень у виконавчому провадженні.....	433

СЕКЦІЯ 6. СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНИХ, ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Бойчук О.І. Історичні аспекти становлення і розвитку принципу свободи договору.....	438
Карбан М.І. Судовий захист права на свободу об'єднання: актуальні питання.....	443

Коваль Ю.О. Тлумачення принципу законності доктрини верховенства права Верховним Судом.....	448
Крайній П.І. Реалізація адміністративного оскарження у світлі нового Закону України «Про адміністративну процедуру».....	453
Остафійчук Л.А. Проблемні питання можливості виїзду з України під час дії правового режиму воєнного стану.....	458
Паламарчук А.І. Судовий захист права на доступ до інформації про стан навколишнього середовища в умовах воєнного стану.....	464
Самбор М.А. Застосування адміністративного затримання в умовах правового режиму воєнного стану під призмою законності.....	467
Синицин П.М. Колабораційна діяльність: окремі проблеми законодавчого визначення.....	472
Смокович М.І. Забезпечення права на доступ до публічної інформації в умовах правового режиму воєнного стану.....	476
Солодан К.В. До питання захисту права на відшкодування шкоди, завданої навколишньому природному середовищу, під час правового режиму воєнного стану.....	485
Харченко Т.М. Конституціоналізм та війна: від <i>in bello</i> до <i>post bellum</i>	489
Юрчишин В.М., Скуляк І.А. Особливості взаємодії процесуального керівника із слідчим суддею у кримінальному процесі під час воєнного стану....	494
Юрчишин П.В. Особливості та підстави проведення слідчого експерименту.....	500
Яременко М.С. Заборона політичних партій в судовому порядку як форма втілення воєнничої демократії.....	507

Трибуна Молодого Вченого

Андрушка М.Р. Арбітраж та медіація: ключова роль адвоката.....	512
Arseniy Oleksandr. Principii de drept procedural administrativ și judiciar.....	514

Борисова Ю. Проблематика визнання та виконання рішень міжнародного арбітражу в Україні.....	516
Браташ Л.Є. Актуальність відновлення військової прокуратури як органу військової юстиції.....	522
Васильчук А.С. Аналіз законодавчих ініціатив щодо покращення здійснення екстрадиції в Україні.....	526
Власюк Є.П. Доктрини «плодів отруєного дерева» у кримінальному провадженні.....	529
Володько І.М. Проблематика визначення підслідності кримінальних проваджень: аналіз судової практики.....	533
Волошин Д.С. Проблеми та рішення щодо правового статусу і застосовного законодавства в договорі умовного зберігання (ескроу).....	536
Волощук В.О. Принцип конфіденційності як основа діяльності міжнародного третейського судочинства у сфері вирішення комерційних спорів.....	539
Воробець О.О. Медіація як ефективний інструмент альтернативного вирішення спорів в Україні.....	544
Габелко В.О. Проблемні питання дотримання адвокатом правил адвокатської етики при здійсненні ним викладацької діяльності.....	548
Герасименко О.В. Показання з чужих слів як джерело доказів в кримінальному провадженні.....	553
Гнатюк В.Ю. Необхідність надання керівнику САП повноважень щодо запитів на екстрадицію.....	555
Горобчук К.М. Особливості проведення тактики огляду місця події.....	559
Гринько В.В. Незалежність суддів як міжнародний стандарт судочинства: заборона втручання у здійснення правосуддя.....	562
Давидзон Д.О. Участь адвоката в процесі медіації як вид адвокатської діяльності.....	567
Данилюк О.В. Судовий захист прав та інтересів під час набуття права власності на землю.....	571

Дика С.Д. Участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції.....	574
Дудка І.І. Ризики застосування технологій штучного інтелекту в цивільному судочинстві.....	579
Д'ячкова Д. Адвокатське самоврядування в ЄС та в Україні.....	584
Жерновой Н.В. Аналіз європейського досвіду та європейських стандартів щодо організації судової системи в Україні.....	589
Золотаренко С.І. Доступ до правосуддя в екологічних справах: проблеми та перспективи розвитку.....	594
Зюбрицька М.О. Принцип гласності в цивільному судочинстві в умовах воєнного стану.....	598
Кейван С.П. Перспективи розвитку та впровадження альтернативних способів вирішення спорів в Україні: сучасний стан та міжнародний досвід.....	602
Кирилюк В.Р. Принцип диспозитивності в цивільному процесі: генезис та значення у вирішенні судових справ.....	607
Козьма І.В. Принцип процесуальної економії в цивільному судочинстві під час воєнного стану.....	611
Крикливець Я.О. Екологічна безпека в умовах воєнного стану: виклики і перспективи.....	616
Лавринюк Б.М. Судовий збір і доступ до правосуддя у світлі практики Європейського суду з прав людини.....	619
Линник Д.В. Судовий захист прав, свобод та інтересів під час надзвичайних ситуацій: аналіз механізмів, викликів та адаптацій в умовах воєнного стану в Україні.....	624
Лисак А.А. Проблеми розуміння категорії малозначних справ у цивільному судочинстві.....	628
Лозовська А.М. Відвід судді – гарантія неупередженості в цивільному судочинстві.....	632
Лупійчук Д.В. Спеціалізація суддів в Україні: за чи проти?.....	637

Мамчин М.П. Право на справедливий суд та довіра до правосуддя у світлі практики Європейського суду з прав людини.....	640
Марищук А.О. Ратифікація Римського статуту в Україні: виклики для національного законодавства та системи правосуддя.....	644.
Марченко А.Р. Оцінка доказів отриманих внаслідок провокації вчинення кримінального правопорушення.....	649
Мельник М.Ю. Проблема перевантаженості Печерського районного суду міста Києва.....	653
Микитюк В.М. Доступність до правосуддя в реаліях війни.....	656
Нікітін М.А. Судова практика в системі джерел цивільного процесуального права України.....	661
Оксентій В.А. Особливості допиту як свідків іноземців та осіб без громадянства в цивільному процесі України.....	665
Олексюк Т.С. Принцип неможливості процесуального сумісництва в цивільному судочинстві.....	669
Охньовська І.М. Міжнародно-правові аспекти судового захисту екологічних прав громадян.....	672
Пастух Ю.О. Підстави відмови притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності щодо його неналежної поведінки.....	676
Пацурківський П.П. Правова конструкція <i>legitimate expectations</i> (легітимні очікування) Європейського суду з прав людини.....	681
Пердейко О.І. Сучасні проблеми реалізації юридичної відповідальності за воєнні екологічні правопорушення в Україні.....	686
Подолян А.Я. Від європейського досвіду до українських реалій: ефективність медіації в сімейних спорах.....	692
Попадич О.А. Дисциплінарне провадження щодо прокурора: актуальні питання строків.....	696
Пукліч С.В. Електронне судочинство в Україні: виклики та перспективи....	701

Романовська А.Р. Актуальні питання дисциплінарної відповідальності прокурорів в Україні.....	705
Романюк Б.О. Порухення професійних прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності в умовах правового режиму воєнного стану.....	710
Сковронська В.Ю. Про практику Верховного Суду щодо розгляду екологічних справ.....	715
Тишківська А.Д. Особливості правового статусу прокурора-стажиста.....	719
Толкач А.Р. Судовий захист екологічних прав громадян в Україні в умовах правового режиму воєнного стану.....	724
Федан Л.О. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів в адміністративному судочинстві.....	728
Черножуков К.О. Заборона отожднення адвоката з клієнтом: національні та міжнародні стандарти.....	732
Чопик А.О. Забезпечення права звернення до суду в електронній формі.....	735
Чорній О. Судді в соціальних мережах: стандарти поведінки.....	742
Швиденко А.С. Перспективи застосування інформаційних технологій у судочинстві під час війни.....	745
Шевчук О.В. Шляхи та способи активізації участі молоді у виборах.....	748
Шепель К.П. Гарантії справедливого судочинства: європейський досвід.....	753
Юркова А.Ю. Судовий захист прав на землю в умовах правового режиму воєнного стану.....	758

СЕКЦІЯ 1. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СУДОУСТРОЮ ТА ОРГАНІВ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

СУДОВЕ ТЛУМАЧЕННЯ І НЕФОРМАЛЬНІ ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ

Берченко Григорій Валерійович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права України Національного

юридичного університету імені Ярослава Мудрого

(м. Харків, Україна)

В контексті постсуверенних теорій установчої влади ми отримуємо досить значну роль динамічної легітимності конституції, що може додатково проявлятися навіть поза самим конституційним текстом, у вигляді неформальних зміни конституції, передусім, шляхом судового тлумачення.

Вочевидь, було б надто формалістично вбачати конституцію в її текстуальному вираженні поза практикою застосування, тлумачення тощо. Зважаючи на це варто проаналізувати крізь призму доктрини установчої влади фактор тлумачення, який звичайно впливає на її зміст, а зміна вже сформованого тлумачення – тим більше.

Не варто забувати про ще один важливий момент. Судова діяльність – це захист матеріальної конституції, фундаментальних принципів і прав людини. Тобто судова влада не дає суверенним рішенням, прийнятим демократично (народом), посягати на права людини. Тим самим текст конституції тлумачиться у конформний до індивідуальних прав спосіб.

Традиційно, говорячи про внесення змін до конституції, ми маємо на увазі трансформацію її тексту. Водночас, у Доповіді про конституційні зміни CDL-AD(2010)001 [1] в розділі VII. «Дотримання балансу між жорсткістю та гнучкістю») є цілий підрозділ із назвою «Формальні та неформальні конституційні зміни». До таких неформальних змін комісія відносить: судове тлумачення, конституційний звичай і конвенційності, конституційну культуру. Комісія проводить цікаві

відмінності. Так, положення про органи та права відрізняються типовими механізмами неформальної зміни. Перші доповнюються конституційними конвенційностями, тоді як останні тлумаченням та роз'ясненнями судів та інших органів.

Зазначимо, що зміни конституції за допомогою неформальних способів (конституційних звичаїв, судової практики тощо) – не продукт виключно сучасності. Це історично вироблений набір форм, які розвивалися еволюційно. І вчені теж помічали феномен неформальних змін.

Ідею ж зв'язку конституційного судочинства і установчої влади бачимо досить чітко в практиці Венеційської комісії [2]. Наведемо лише декілька її тез. Венеційська комісія у п. 40 висновку щодо Польщі від 11-12 березня 2016 р. CDL-AD(2016)001 зазначала: «... Саме установча влада, а не звичайний законодавець, покладає на Конституційний Трибунал компетенцію забезпечувати верховенство Конституції.» (п. 41 висновку) [3]. На думку Венеційської комісії, «Нехтування рішенням Конституційного суду рівнозначно ігноруванню Конституції та установчої влади, яка надала Конституційному Суду компетенцію щодо забезпечення цього верховенства», CDL-AD(2017)003, para. 69 [4].

Можна також згадати також ще висловлювання В. Вільсона про те, що Верховний суд представляв «своєрідну безперервну сесію Конституційної Асамблеї» [5, р. 200]. Таким чином, за відповідним підходом, устами судів, що здійснюють конституційне судочинство якраз і проявляє саме установча влада, що обумовлює високий ступінь їх легітимності.

Визнання судового тлумачення здійсненням установчої влади стає все більш популярним. Так, Л. Рубінееллі вважає, що суди здійснюють похідну установчу владу [6] (по суті, використовуючи французький поділ на оригінарну і інституційну).

Чи може бути судове тлумачення похідною установчою владою? З одного боку, можуть існувати аргументи щодо надання позитивної відповіді на це питання (враховуючи ті аргументи, які наводить Л.Рубінееллі, а також той зв'язок, який

вибудовує між конституційними судами і установчою владою Венеційська комісія, розгляд нею ж в цілому неформальних змін конституції, у тому числі судами, як частини теорії конституційних поправок). І це буде узгоджуватися із ідеєю поєднання матеріальної і формальної конституції, а також постсуверенними теоріями (наприклад, П.Розанвалона [7]). Адаже відмова від розгляду неформальних змін – класичний підхід суверенної установчої влади.

Якщо підійти до установчої влади з постсуверенної теорії, то створенням тексту вона не обмежується. Неформальні зміни – це актуалізована установча влада в певний момент часу, яка може проявити себе саме таким чином, що підтримує чинність самої конституції і зв'язує попередні покоління з теперішнім, стару легітимність первинної установчої влади із актуальною легітимністю безсторонності і дискурсу (за П.Розанвалоном). Таким чином, неформальні зміни стають елементом теорії постсуверенної установчої влади. Звичайно, тоді ламається вся конструкція первинної, вторинної установчої влади і створюється нова широка теорія. Цю тенденцію не можна не помічати. Вона органічно доповнює класичну теорію установчої влади. В цілому, ми вважаємо, що за певних умов нова теорія повинна враховувати існуючі реалії і не ігнорувати їх.

З іншого боку, існує другий варіант, який ми пропонуємо поки що як більш оптимальний на даному етапі, – визнання неформальних змін (у тому числі конституційними судами) як об'єктивної межі можливостей конституцієдавця. Повноцінне розширення доктрини установчої влади окрім власне процесу створення писаної конституції до інших аспектів матеріальної конс